

Cent anys d'escoles d'estiu

Enguany celebrem el centenari de l'Escola d'Estiu. Com sempre passa, aquest any també és el centenari de moltes més coses que es van produir l'any 1914: per exemple, la creació de la Mancomunitat o l'inici de la primera guerra civil europea, altrament anomenada Gran Guerra, altrament dita Primera Guerra Mundial, etc.

Sabem que la commemoració que ens afecta de més a prop, la de l'Escola d'Estiu, és més aviat humil i aparentment poc important al costat d'aquells altres esdeveniments històrics abans esmentats. Ho és tant, d'apparentment poc rellevant, que a vegades ens passa desapercebut fins i tot a nosaltres mateixos. A més, no seria estrany que per a alguns la notícia del centenari hagués estat una sorpresa, una descoberta. Probablement per a alguns, o molts, l'Escola d'Estiu havia nascut a finals del franquisme, quan el professorat es va implicar amb força en la recuperació de la democràcia i de l'autogovern.

Doncs no és així. L'Escola d'Estiu va néixer el 1914, i enguany ha fet 100 anys. Ha arribat l'hora de reivindicar la importància d'aquesta efemèride i de contextualitzar-la en el seu marc històric.

Generalment s'accepta que la decadència de l'ús de la llengua catalana comença el 1714. Anem a pams: és cert que a partir de la Nova Planta la nostra llengua catalana és foragitada de l'administració pública. O més exactament, de l'administració reial, perquè malgrat la derrota durant tot el segle XVIII, la correspondència privada dels que saben llegir i escriure, i els documents jurídics de dret civil es continuen fent en català, probablement perquè els notaris i els particulars no saben fer-ho d'una altra manera. Fins al punt que, a finals del segle XVIII, Francisco de Zamora, en el seu Diario de los viajes hechos en Cataluña, reconeix que a la mateixa ciutat de Barcelona la majoria de la població no sap castellà.

Durant el seu primer segle de vigència, la Nova Planta no havia aconseguit fer "el efecto sin que se note el cuidado", com es pretenia. La introducció del castellà no es produeix fins al segle XIX, justament –o precisament– de manera paral·lela a la Renaixença. A finals

d'aquest segle els catalans ja han articulat un discurs de resistència nacional que desemboca en la Solidaritat Catalana del 1906, quan tots els partits catalans units guanyen arreu llevat de dues petites circumscripcions.

No és casual que poc després es produeixi la Setmana Tràgica, que semblava destinada a espantar la burgesia i apartar-la de l'avantguarda del moviment catalanista. En el perpetu avançament en dent de serra que hem tingut, el 1909 es produeix un retrocés, que és aparent i de poca durada, perquè el 1914 el govern espanyol acaba cedint i acceptant la Mancomunitat.

Com diu la mateixa paraula, la Mancomunitat era simplement la unió de les quatre diputacions catalanes, sense cap més suplement pressupostari que la unió dels seus quatre pressupostos. Era, de totes maneres, un avenç important, perquè fins aleshores Catalunya no existia, només existien les províncies de Girona, Lleida, Tarragona i Barcelona, que no tenien entre si cap més relació que la que podien tenir, per exemple, amb Burgoss. Aquella unió de les quatre diputacions, sense pressupost i, per descomptat, sense competències en educació, va posar en marxa l'obra de fixació de la llengua de Pompeu Fabra i va impulsar les escoles d'estiu, que s'havien de fer naturalment a l'estiu perquè durant el curs els professors depenien del Ministeri.

Tot el que ara som ho devem a la llavor plantada en aquella època. La crisi actual i l'investida recentralitzadora en curs, que representa un retrocés en l'etern avenç en dent de serra al qual ja estem acostumats, sembla que poden fer mal. Ens en fan, és clar, però la reacció serà, una vegada més, una avenç encara més gran. I perquè aquest pas endavant tingui l'èxit que desitgem i el país es mereix, ens tornen a fer falta les escoles d'estiu. Malauradament, ara amb un suport econòmic més aviat minso.

Ara al professorat li torna a tocar portar el pes fort del seu finançament. S'està fent. I a l'Administració li toca impulsar la iniciativa dels mestres i donar-li suport econòmic fins on sigui possible. També s'està fent. Una vegada més, doncs, ens en sortirem.

